

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1616

9. Aliæ itidem quæstiones super eadem re diluuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14007

propter quamuis sit facta diuisio rerum, & hoc v.g. sit meum, hoc tuum, semper manet naturalis ordo, quo res cunctæ sunt propter vitam hominum. Vnde est illud S. Ambrosij Serm. 81. & refertur in ca. Sicur hi, dist. 47. *Esorientium panis est, quem tu detines, nudorum indumentum est, quod tu recludis: Es miserorum redemptio, & absolutio est, pecunia, quam tu in terra desodas.* Sic ille. Nec obstat, si domino inuito, vel inscio accipiat vel auferatur: quia cum vrget extrema egestas, res, quæ proprium dominum habet, communis vsus fuit: Nec impedit cõtraria Domini, vel possessoris voluntas, quippe, quæ rationi consentanea non sit. In c. Discipulus, de Consec. dist. 5. *Discipulos*, inquit Apollonius, cum per segetes transiundo euellerent spicas, & ederent, ipseus Christi vox innocentes vocat, qui conati fame hoc fecerunt. Communis etiam sententia est, extra casum summæ necessitatis, nemini licere alienum accipere ad suam inopiam subleuandam. Ex hoc intelligitur, quid sit dicendum de viatoribus, qui vias ad vespendum colligunt. Ripa in l. damnum. ff. de damno infecto dicit, viatores id licite facere, si colligant, vt statim in vinea, vel in iplo itinere edant: non tamen si colligant, vt secum deferant. In lege Veteri Deut. 19. permillum erat, vt vias quisq; ex aliena vinea colligeret, vt ibi ederet, non vt extra efferret.

Obijcies id, quod habetur in c. Si quis, de Furtis: [Si quis propter necessitatem famis, aut nuditatis furatus fuerit cibaria, vestem, vel pecus, pœniteat hebdomadas tres: & si reddiderit, non cogatur ieiunare] Respondeo, cum S. Thoma secunda secunde, quest. 66. art. 7. ad 1. & cum Glossa in eo cap. Si quis, pœnitentiam iniungi ei, qui extra summam egestatem alienum accipit ad suam necessitatem subleuandam. Is enim peccat accipiendo, peccat item, non restituendo, quãdo commode potest: & quia id facit necessitate, quamuis non extrema pressus, ideo mitior pœnitentia ei imponitur, immo remittitur si statim restituerit quod accepit. In cogitur capite sermo non est de eo, qui in extremam necessitatem lapsus alienum accipit, vnde sibi subueniat. Si queras, an fas sit Titio alienum capere, vt subueniat extremæ necessitati Caij, quando Titius non habet, vnde illam necessitatem subleuet? Fas est, vt est communis opinio, quam habet S. Thom. secunda secunda, quest. 66. art. 7. ad 3.

CAP. IX.

Alia itidem quæstiones super eadem re dissoluntur.

Primo queritur, An si quis sit in extrema necessitate cõstitutus, satisfaciatur elemosynæ præcepto is qui mutuum illi dedit, non gratis? Duæ sententiæ: Vna est dicentium illum satisfacere, si mutuum dedit hac conditione, vt is qui indiget, restituat acceptum, si forte ad pinguiorem fortunam venerit. Sic Adrian. Quodlib. 1. ar. 1. versiculo, ex quo concludo, & in 4. de restitut. quæstione, qua incipit, Quia dictum est de lucro. Couarru. in Regu. Peccatum. par. 2. §. 1. num. 4. Nauar. in Manuali cap. 14. num. 61. Ratio eorum est, quia necessitas indigentis satis idoneè interim subleuatur, si diues mutuum dedit, quia mutuum date, etiam est misericordix opus. Et quia extrema necessitas non facit, vt dominium rerum sit commune, sed vsus. Altera sententia est dicentium, non impleri elemosynæ præceptum, nisi in eo casu gratis detur, ad subleuandam extremam pauperis necessitatem. Sot. lib. 4. de Iustitia, quest. 7. art. 1. ad 4. Medina in Traët. de elemosyna, qua. 6. Maior. in 4. dist. 15. quest. 7. §. Vt autem clare videas. Ledesma in 4. par. 2. quest. 15. art. 3. Cordub. lib. 1. suarum quæstionum q. 26. Bannes secunda secunde, q. 32. art. 6. dub. 3. Et hæc sententia est meo iudicio tenenda: nam prima est omnino falsa, nec videtur probabilitatem habere, cum Doctores nomine elemosynæ communiter accipiant id quod datur gratis ad subueniendum pauperis inopia: id autem quod mutuum datur, quamuis ex misericordia detur, Doctores id non elemo-

synam, sed mutuum vocant. Dices: is qui in extrema necessitate consumit rem vel acceptam, vel sibi datam, debeat restituere ditior factus, ergo is qui dat, ea conditione, vt restituat, si ad pinguiorem fortunam venerit, solum petit id quod pauper aliqui facere iure compellitur: Respondeo, communi sententia esse receptum, vt superiore capite dixi, pauperem extrema egestate pressum, nullo iure cogi ad restituendum pretium rei consumptæ. Vgibus, nullum graue onus imponi pauperi, si quis dederit illi ea conditione, vt restituat, si fuerit locupletior factus. Respondeo, huiusmodi conditionem pugnare cum natura & ratione elemosynæ, eo quod elemosynæ, eo quod gratis dari debet, & eiusmodi conditio ad mutuum, non ad elemosynam pertinet. Nec impedit id quod dicitur, in extrema necessitate vsum tantum, non dominium rerum fieri commune: quia pauper in eo casu sit Dominus consumptione rei.

Secundo queritur, An aliquando elemosynæ præceptum impleat quis, mutuum dando pauperi, non gratis? Sotus, Medina & Ledesma loco supra citatis distinguunt: quando pauper non simpliciter indiget, nimirum, qualicet hoc loco, vel tempore egeat, alibi tamen habet bona, vnde viuere queat, vel habet vires, artem, industriam, vel spem, qua possit aliquando bona comparare, tunc satis esse, si diues mutuum det, quoniam iure non cogitur gratis dare. Quando vero simpliciter indiget, quia nec hic, nec alibi, nec nunc, nec postea aliquid habet, non satis est mutuum dare: Isti Auctores solum docere volunt aliquando pauperis necessitate commode & plene subleuari à diuite mutuum dante, vel rem commodante: vt si quis egeat equo, quo fugiendo saluus fiat, vel si egeat veste vt transiens per montes niue plenos, vitam suam seruet, aut si egeat lecto, vel habitaculo, quia ægrotat, vel cum Populus fame, vel pecunia laborat, & agricolæ frumentum non habent, quod serant. In his casibus & alijs similibus sufficit, si diuites mutuum, vel commodatum dederint, quia tunc obligat quidem misericordix præceptum, sed non præcise elemosynæ.

Sed difficultas est, an is elemosynæ præceptum impleat, si mutuum dedit non gratis in his casibus in quibus elemosyna sub præceptum cadit? neque enim idem est misericordix opus facere, quod elemosynam largiri: latius enim patet misericordix opus, quam elemosynæ. Meo iudicio per mutuum quod datur pauperi, non satisficit, elemosynæ præcepto, quando obligandi vim habet, quia elemosyna non datur, sed mutuum. Fateor quidem aliquando satis esse, mutuum dari pauperi, non elemosynam, & tunc impleri præceptum misericordix, & charitatis, sed non elemosynæ mandatum, quia quum obligat præceptum misericordix & charitatis, satisfacimus mutuum dando: at quando mandato elemosynæ tenemur, non satisfacimus, nisi gratis dando.

Tertio queritur, An qui elemosynam dare præcepto compellitur, restituere debeat ei, cui elemosynam denegauit? Ratio dubitandi est, quia sancti Patres, Ambrosius, Bernardus, & alij videntur asserere, iustitiam violare eos qui bona superuacanea retinent, & pauperibus denegant: aiunt enim, eos retinere quod suum non est, sed alienum, videlicet pauperum. Respondeo ex communi sententia, obligatum non esse ad restituendum, quia non iustitiæ, sed misericordix & charitatis legem transgreditur: lege enim misericordix & charitatis cogimur ad dandum pauperibus quod superest nobis: vnde elemosyna tanquam alimentum debetur pauperi, dum eger, non postea. Quid si pauper indigens debitum contraxit, quo suam necessitatem subleuaret, diuesne de eo quod sibi superest, debet eiusmodi debitum soluere? Respondeo distinguendo: Aut pauper habet, vnde soluat debitum quod in egestate contraxit: aut non habet, quia adhuc egestate premitur. Si primum, diues elemosynæ præcepto non cogitur ad tale debitum soluendum, quia ipse pauper est debitor, non diues. Si secundum, tunc diues debet necessitati

pauperis

pauperis subuenire: non quia ante eleemosynam denegauerit, & pauper debitorum contraxerit: sed quia pauper adhuc est in graui necessitate constitutus, siquidem non habet, unde possit creditori satisfacere.

Quarto quaeritur, Quid sit diuicibus dicendum, qui in Cœnobijs, templis ædificandis, vel dotandis, id quod superest, impediunt, & pauperibus eleemosynam denegant? Quid item de illis, qui cum multis bonis abundant, negotiatione assidua sibi ampliora bona acquirunt, vel donatione inter viuos, aut testamento accipiunt? Quid item de illis, qui quod superest, in futuram pauperum necessitates referunt, vel in mortis articulum impendendum reijciunt? Respondeo distinguendo: quando cumque extrema, vel quasi extrema, aut grauis necessitas est, aut quæ sit magni momenti & ponderis, huiusmodi diuites lethale peccatum admittunt, si eam non subleuent de eo quod sibi superest. Si vero tantum sint communes, & ordinariæ pauperum necessitates, lethalius etiam peccant nullam eleemosynam erogando: etiam si huiusmodi necessitates sint modicæ: quia non leue est quod ipsi faciunt, nimirum cum omnem eleemosynam denegant, & quod redundat ex bonis, in alios usus insumunt, posthabitis quibusuis pauperibus. Verum si largiantur, & ex parte subleuent tales necessitates, non peccant, si reliquum quod sibi superest, retineant, vel in alios usus honestos, & bonos impendant.

Quinto quaeritur, Quid sit dicendum, si quis ita avarus sit, & nihil ex suo velit insumere, quo suæ necessitati subueniat? Respondeo, ceteros eleemosynæ præcepto non constingi: ad illius necessitatem subleuandam, quia ipse habet unde possit sibi succurrere: quod si id non facit, sibi imputet, nisi tanta sit eius infirmitas, & deprauata animi affectio, qua sibi subtrahit vitæ necessaria, vt cogatur misericordiam præcepto ad subueniendum illi. Quem admodum si quis ex animi infirmitate, vel cæco affectu se suspendere, vel in sinum dei cere contemderet, misericordiam præcepto cogemur eum commodiore medio iurare.

Sexto quaeritur, An diues debeat eleemosynam largiri ex eo quod sibi superest, si credat futurum, vt post hebdomadam vnam vel alteram, vel post vnum aut alterum mensem id sibi, vel suis sit futurum necessarium ad vitam? Respondeo, distinguendo: Aut bona fide credit, aut mala. Si prima, potest sibi retinere, quia quod parum distat, nihil distare videtur. Si secundum, tunc opus est, vt id in communes, & ordinarias pauperum necessitates insumat. Item, si quis alius extrema egestate nunc laboret, tunc diues ille nequit illud sibi in futurum tempus referuare, si quidem pauper, nunc est in extremo vitæ periculo, & diuiti nunc bona superflua.

Septimo quaeritur, An censeatur extrema, vel quasi extrema necessitas, in quam quis venit ex alieno delicto, vt g. Titius cum sit innocens, creditur à Tyranno perimendus, nisi Caius eum pecunia redemerit? Respondeo, censeari, quia non prouenit ea necessitas ex facto, vel delicto ipsius pauperis, sed aliunde. Secus est, si pauper Titius Caius dixerit, solue debita mea, alioquin me interficiam. Hæc enim est nequitia, & Titius deprauata sua voluntate est ea in necessitate constitutus. Quare Caius nullo iure cogitur ei subuenire: neque enim sunt hominum nequitia iuuanda, aut fouenda: nisi Titius peccet in infirmitate animi, vel aliquo cæco affectu.

CAP. X.

Quis Eleemosynam dare possit.

DE hac re S. Thomas *secunda secunda, quæst. 32. art. 8. A. lexand. part. 4. q. 32. memb. 4. artic. 1. 2. 3. & 4. Richardus in 4. dist. 15. art. 2. q. 8. Summistæ in ver. eleemosyna. Host. in sum. tit. de panis. & remiss. §. Quibus & qualiter.*

Communis est sententia, solum eum, qui dandi ius &

Az. et. Infr. Moral. Pars 2.

potestatem habet, posse eleemosynam erogare: unde nequit is eleemosynam dare qui est alienæ potestati subiectus, vel is, cui per leges est interdicta suorum bonorum administratio; cuiusmodi est pupillus, minor, furiosus & prodigus, qui munere, & officio iudicis prohibetur, rem suam familiarem administrare, ne eam dilapidet.

Primo quaeritur, An filius familias possit aliquando eleemosynam dare? Potest ex bonis castrensibus, vel quasi castrensibus: quia eorum plenum ius, potestatem, & administrationem habet. Ex bonis vero profectiis, vel aduentitiis non potest: ex profectiis quidem, quia eorum proprietas, & usus fructus est penes patrem: ex aduentitiis autem, quia quamuis eorum proprietatem habeat, non tamen usus fructum, qui est apud patrem dum viuit. Filius familias itidem cum longa peregrinatione suscepta consensu patris iter facit, vel cum in schola versatur studij litterarum gratia, vel cum paternis negotiis perit absens à domo patris, potest tura conscientia ex bonis paternis eas eleemosynas dare, quas erogare solent alij filij familias inuicem conditione pares, & eas quas bona fide credit ratas habiturum patrem. Insuper si parce viuendo subtrahat sibi aliquid, ex his quæ ad ipsius victum patet concedit, potest id in pauperum usus impendere. Quid si ludo aliquid iuiciter fecerit, an id etiam pauperibus erogare queat? Ordinarie non potest, quia id acquiritur patri: tacita vero ex tacita patris voluntate, qua bona fide creditur ratum habiturus, quod filius dederit ludo patrum, potest tura conscientia id facere.

Secundo quaeritur, An seruus aliquando possit eleemosynam dare? Non potest, quia quicquid habet, est Domini: & quicquid acquirit, Domino suo acquirit: ideo est tamen dare ex peculio, cuius plenam ipse administracionem Domini consensu habet, & ex eo quod sibi subtrahit, parce viuendo, cum certum quid ad victum eius Dominus dederit: in his enim duobus casibus tacita voluntas Domini videtur subesse, vt id impendat in quos voluerit usus.

Tertio quaeritur, An Monachus, siue Religiosus possit aliquando eleemosynam dare, puta ex datis sibi eleemosynis ad suum victum? Ordinarie non potest, ac si peregrinetur, vel Abbatis siue superioris consensu sit in scholis studij litterarum causa, vel extra cœnobij negotij causa commoretur, potest eas eleemosynas dare, quas largiri contulerunt alij eiusdem ordinis & conditionis Monachi: tunc enim id vsus in ordinatae tacite receptus habet: nam si id consuetudo ordinis, siue religionis non permitteret, non posset: & propterea tacito superiorum consensu factum censetur. Item Monachus qui tanquam procurator cœnobij bona administrat, potest eleemosynas dare, quas eiusdem ordinis Procuratores consueuerunt.

Quid si parce viuens sibi ipsi subtrahat aliquid ex his quæ accipit ad victum suum? Respondeo, non esse idem iuris in parte de Monacho, quod est de filio familias, aut seruo: quia Monachus non solum acquirit Monasterio, sed etiam suam voluntatem superiori plene subiectam habet. Unde nisi subit expressa, vel tacita voluntas superioris, nequit Monachus ex eo, quod sibi subtrahit ex datis vel acceptis, ad suum victum eleemosynam dare. Partatione si iter faciens eleemosynas recipiat, nequit sine expresso vel tacito superioris consensu, ex pecunijs acceptis eleemosynas erogare; nam quicquid superest ex illis, Monasterio acquirunt, nisi aliud habeat usus in Monachali ordine expresse vel tacite receptus.

Quarto quaeritur, An vxor possit eleemosynas dare? Ordinarie non potest; potest tamen in nonnullis casibus; Primo, vt opem & gratiam diuinam à Deo impetret in bonum mariti tali remedio indigentis. Secundo, quando aliquid sibi subtrahit ex datis sibi ad victum. Tertio, quando maritus diues est, sed profus negligens in dandis eleemosynis. Quarto, quando mos est in Propincia, vel Patria receptus, vt vxores eleemosynas dent.

Quæres, An possit dare ex bonis paraphernalibus: Pa-